

Cesta člověka: Řeholní formace

(pokračování textu Cesta člověka: od otázek k očekávání)

Výchozím bodem řeholní formace je opět vědomí, že Bůh mě povolal k životu a k následování Krista a to v určité specifické blízkosti: můj život se mu má stát ještě bližším, než bych se odvažoval kdy doufat. On přitom vchází do mého života tak, jak v něm dnes stojím a jak ho prožívám – a právě v tomto mém reálném životě mě oslovil, abych ho následoval a postavil celý svůj život do světla daru jeho vzkříšeného života.

Přitom všem je tu určitý pevný bod, který je nezávislý na mně a přesahuje mě: moje lidství už bylo uzdraveno jeho Vzkříšením.

Nejsem to já, kdo si pěstuje vlastní svatost, ale dostávám ji podle toho, nakolik se mi daří se otvírat Jeho milosti, nakolik ji rozpoznávám kolem sebe a přijímám. Svatost, tedy „celistvost života“, je dar – je zároveň darem živé osoby Krista, který přichází do kontaktu s mými zraněními, dotýká se jich a uzdravuje je a skrze tuto zkušenost spásy se postupně stávám schopnou hlásat ostatním jeho lásku.

Dobrým příkladem je zde úryvek o setkání učedníků se vzkříšeným Kristem na cestě do Emauz (srov. Lk 24, 13-35).

Vstupní formace by se podobala o něm „třem hodinám cesty“ do Emauz, kdy máme Ježíše s sebou, vedle nás, promlouvá k nám, ale jeho přítomnost pro nás není dost jasná. Často v tomto období zakoušíme určitou samotu, jsme ponecháni o samotě s tím, co jsme, abychom si uvědomili, jaká je naše aktuální a skutečná situace.

Je zde zapotřebí víry ve smyslu schopnosti kráčet také tmou.

Učedníci zanechali všeho, aby následovali Ježíše, ale nyní na ně padl smutek. Jejich smutek ovšem pramení do jisté míry z deziluze, ze zklamání očekávání a jistého egoismu: „On nás vlastně Ježíš zklamal, doufali jsme, že je to Spasitel, viděli jsme, jak bojoval s nepřáteli a najednou skončil na kříži...?“ – cítí se zrazeni a roste v nich podezření, že všechno to byl jen podfuk. Nejsou schopni akceptovat, že všechno skončilo, že posledním slovem je smrt na kříži, pohoršení, veřejné zostuzení, vrcholné pokoření... Ježíš se přidal k jejich cestě, kráčí snimi. Setkává se s námi v prostředí naší lidské přirozenosti, křehkosti, našich zklamáních snů, v temnotách, která občas zaplaví naše srdce a v myšlenkách a pocitech, které občas sami nedokážeme dobře nahlédnout a pojmenovat, občas prostě proto, že se nám moc nelíbí, nebo že z nich máme vlastně strach. Ale Ježíše nic z toho nepohorší, protože ví, že člověk, i nový člověk roste jen velmi pomalu. Bere v potaz jejich situaci a vyslechne učedníky, ale zároveň s nimi neváhá zatřást: „Jak jste nechápaví! To je vám tak těžké uvěřit všemu, co mluvili proroci?“ Ježíš kráčí s učedníky, stává se jejich souputníkem, protože chce mj. uzdravit jejich smutky, příliš malé naděje a očekávání, možná ještě na hony vzdálené Božímu záměru. Formaci tedy tvoří řada malých kroků na dlouhé cestě konverze.

Ježíš se učedníků ptá, o čem se po cestě bavili. Neptá se je na jejich ctnosti, morální kvality, ale prostě aby mluvili o tom, co jim právě běží hlavou, co je v této chvíli tíží. Ježíš tedy naslouchá tomu, co tvoří můj život.

Je tu i čas pro Boží Slovo: Ježíš otevírá mysl učedníků, aby porozuměli Písmu, tj. aby porozuměli Boží logice: tedy že Bůh jako tvůrce celých dějin spásy uvažuje, jedná a vidí všechny věci takovým způsobem, že ani tváří v tvář největší nenávisti nemohl než milovat, protože na nenávist se odpovídá pouze láskou. – Učedníci, kteří Ježíše doprovázeli, se zdají uzavření do sebe, vnímají následování Krista jako věc vlastní seberealizace.

Ježíš láme chléb: jeho oběť je nabídkou sebe sama. Teprve tehdy ho učedníci rozpoznávají: jde o gesto, které je zároveň připomenutím smyslu událostí i toho, že od této oběti právě utíkají. Jde o moment, kdy je člověk volán k tomu, aby se stal odpovědným. Bůh za nás neudělá všechno, člověk není zbaven své svobody. Pouze ve zkoušce se rozhodují a ukazují sobě samému i druhým lidem co opravdu chci, navracím se k tomu, co je pro mě skutečně důležité. Bůh nechce než naplnit nás svými dary, je šťastný, když může člověka obdarovat, ale nedělá to proti naší vůli. Obtíže jsou tedy místem a příležitostmi, které mi umožňují vyjádřit svou svobodnou vůli.

„Zůstaň s námi, neboť den se už sklání...“ Učedníci v nitru cítí žhnout plamen, který ústí v tuto modlitbu... touhu přebývat v jeho přítomnosti. Aby nás Duch mohl uvádět do Boží přítomnosti, je třeba našeho souhlasu, který Bohu dáváme v modlitbě, neboť modlitbou vyjadřujeme naše upřímné přání být proměněni, naučit se milovat.

Učedníci, kteří utekli před tím, co se jim jevilo jako veliké neštěstí, nyní chápou, že je v něm skryta milost a vrací se do Jeruzaléma. Ti, kteří utekli před Kristovým křížem, se nyní znovu nacházejí před křížem a rozumí, co znamená milovat.

Hlavním cílem řeholní formace je příprava dotyčné osoby na naprosté zasvěcení se Bohu v následování Krista. Každý, kdo se cítí povolán k tomu, vydal se touto cestou, musí vzít do vlastních rukou celou svou odpovědnost a přijmout za své i to, že povolání má také svou dynamiku růstu a etapy, že bude muset neustále otevírat prostor vlastního života působení Ducha svatého, že na této cestě bude muset být skutečně štědrý a nezištný a nebát se přijmout i prostředky, které mu na této cestě nabízí Pán a církev. Formace totiž má zasáhnout člověka do největších hlubin jeho osobnosti, tak, aby se posléze v každém jeho postoji či gestu, v rozhodujících nebo běžných okamžicích života, projevila plná a radostná odevzdanost Bohu.

Celá formace směřuje k tomu, co je posledním cílem zasvěceného života: připodobnit se Kristu a jeho naprosté vydanosti. Jde o cestu postupného osvojení si postoje a těch pocitů, které Kristus choval k Otci. Tomuto cíli zasvěceného života pak musí odpovídat i metoda, která k němu má vést: musí jít o formaci celého člověka, všech aspektů osobnosti, chování i našich úmyslů. Samozřejmě, že právě proto, že jde o proměnu celého člověka, formace v jistém smyslu nikdy nekončí. Zasvěcené osoby také skutečně potřebují neustále podněty k prohlubování a vrůstání do charismatu a poslání jejich řeholní rodiny. Má-li být formace úplná, nemůže vynechat žádnou oblast života, proto se předpokládá, že její součástí je náležitá lidská, kulturní, duchovní a pastorační příprava, s důrazem na to, aby se dosáhlo harmonické integrace těchto různých aspektů v životě určité osoby. Vstupní formaci, která je evolučním procesem zasahujícím všechny stupně osobní zralosti (od psychologické a spirituální, po teologickou a pastorační), je třeba dopřát dostatečně dlouhý čas...

K tomu lze připojit několik pedagogických cílů, které je třeba mít na paměti, aby člověk, který prochází formací, procházel autentickou cestou sebepoznání s vědomím, že jeho život a jeho povolání se vlastně postupně „děje“, stává se... že tedy není nikdy čímsi, co už bylo zcela a definitivně dovršené... že zůstává tíhnutím k cíli. K tomu je zapotřebí několika kroků:

1.

*cesta sebepoznání, která by dotyčné osobě pomohla sestoupit do vlastního vnitřního světa plného dobrých úmyslů, ale zároveň i různých podružných a ambivalentních motivací; do svět plného velkých ideálů, ale zároveň velmi jemných a nenápadných egoistických pohnutek

*napomoci poznat svět vlastních emocí a jak s nimi zacházet a přitom se o ně neochudit: naučit se jich nebát, vycházet snimi, umět je rozlišovat a

využívat k dobrému celkovému růstu.

*rozpoznat světla a stíny vlastního charakteru; podívat se s větší jasností a pravdivostí na to, co jsou mé kvality a moje silné stránky, ale také kde mám nějaké obtíže a co je pro mě těžké změnit.

2.

Naučit se nebo si ověřit, jak jsem na tom se sebeúctou, naučit se mít zdravě pozitivní vztah k sobě samému. Nesnášet sám sebe je mnohem snazší než by se napohled zdálo. Milost spočívá v sebezapomenutí.

3.

Formace s sebou nese i teoretickou prezentaci evangelních hodnot, toho, co je to povolání, co je specifickým darem vlastního řeholního institutu.

4.

Napomoci porozumět a přijmout, že cesta růstu v následování Krista potrvá celý život a ponese znaky různých životních fází, toho, co je pro ně charakteristické:

napomoci uvědomit si výzvy různých úkolů, které na člověka čekají, a zůstat přitom otevřený k problémům a podnětům proměňujícího se nejbližšího prostředí, světa, společnosti a kultury.